

National Press Building, #809
Washington, DC 20045
(202) 737-0127 tel / (202) 737-8406 fax
www.americanhungarianfederation.org / www.hungary1956.com

Európa szkizofréniája, vagy az 'európai' ember tragédiája

By Louis Segesváry

Former US diplomat and a senior member of the United States Department of State

A straszburgi Európai Tanácsban 2006. január végén lezajlott vita és a pár nappal később megszavazott határozat a totalitáriánus kommunista rendszerek bűneinek elítéléséről és az áldozatokra való megemlékezésről a legvilágosabb jele a mai európai ember tudathasadásos állapotának, s egyúttal európai kultúránk jelenkori tragédiájának végső felvonását jelenti.¹

Miben áll ez a tudathasadás és ez a tragédia? Röviden összefoglalva abban, hogy a Tanács nyugat-európai tagjainak jó része – a szocialisták, zöldek, liberálisok, és kommunisták vagy szélsőbaloldaliak – csak a kommunizmus elismert bűneinek elítélésére voltak hajlandók, de nem annak a marxista-leninista ideológiának elítélésére, mely e totalitáriánus rendszer alapját képezte. Ezt az álláspontot az Európai Egyesült Baloldali Blokk svéd szóvivője, Einarsson, a vita kezdetén világosan összefoglalta, s evvel már el is döntötte a vitát:

"Az emberi jogoknak tömeges lábbal tiprása történt egyes államokban, amelyeket magukat kommunistának mondó pártok és rendszerek kormányoztak. Ezeket éppúgy el kell ítélni, mint az emberi jogoknak azokat a tömeges megsértését, melyet a demokrácia, a szabadság, a kereszténység és a civilizáció nevében vittek végre. Az előttünk fekvő határozati javaslattal az a probléma, hogy a múltnak ezeket a kegyetlenségeit egy olyan ideológia és politikai gondolkodás elleni támadásra, félredobására, sőt kriminalizációjára használja fel, melyeknek ideáljai ezekkel a bűnökkel teljes ellentétben állnak. E javaslat nem teszi meg az elengedhetetlen megkülönböztetést az emberi jogok lábbal tiprása a magukat kommunistának valló rendszerek által és a kommunizmus, mint politikai mozgalom, között... Ez az összemosás szándékos... Az igazság az, hogy az antikommunizmus sohasem a diktatúrák vagy az emberi jogok megsértése ellen küzdött. Az antikommunizmus igazi céltáblái mindig is a baloldal, a munkásmozgalom voltak, és azok, akik a kapitalizmust és imperializmust kritizálták... Az Európai Egyesült Baloldal Blokkjának mind a 36 tagja, kivétel nélkül, kommunisták és nem-kommunisták, az Európai Tanács által képviselt értékeket védik."

Ezt a pártharcos érvelést támasztotta alá a Görög Kommunista Párt képviselője, Kanelli asszony, aki kijelentette: "Nem fogadható el a kommunizmusnak és az [u.n. kommunista rendszerek által] elkövetett rémtetteknek az azonosítása... Az osztályharcos felfogást nem lehet kriminalizálni."

A Szocialista Csoport spanyol szóvivője, Luis Maria de Puig, hasonlóképpen érvelt, amikor a javaslat elutasítását vagy a Politikai Kérdésekkel Foglalkozó Bizottsághoz való visszaküldését javasolta:

"A Szocialista Csoport természetesen minden hasonló bűntényt elítél, különösen azokat, amelyeket totalitáriánus rendszerek, s közöttük kommunista rendszerek követtek el... [A határozati javaslat szövegéből] nem derül ki világosan, hogy csak a totalitáriánus kommunista rendszerek által elkövetett bűnöket ítéli el. Így [e Csoport] nem akarja annak az ideológiának az elítélését helyben hagyni, mely egyéneket a szabadságért való küzdelemre serkentett, akik közül többen ma a Tanács tagjai... [Ehhez azt

¹ Ez a cikk kizárólag az Európa Tanácsban folytatott vita, valamint a megszavazott határozat Interneten közzétett hivatalos jegyzőkönyvének szövegében foglaltakon alapul. A határozat szövege megtalálható a következő portálon: <http://assembly.coe.int/Mainf.asp?link=/Documents/AdoptedText/ta06/Eres1481.htm>; míg a vitáé: <http://assembly.coe.int/Main.asp?link=/Documents/Records/2006-1/E/0601251500E.htm#4>.

is hozzátette], hogy a Közép- és Keleteurópában kommunista ideológiát vallók közül sokan hozzájárultak ezeknek az államoknak demokráciákká való átrendeződéséhez az utolsó évek folyamán."²

A vita eredményeképpen az Európai Tanács által megszavazott, 2006. évi 1481-es számú határozat a kommunista ideológia elítélése helyett az emberi jogok megsértéséről szól a közép- és keleteurópai államokban a 20. század folyamán, ily módon leszűkítve a totalitáriánus kommunizmus értékelését. A plenáris ülés vitájában világosan érezhető kommunizmussal szemben tanúsított szkizofrénikus magatartás aztán teljes mértékben nyilvánvalóvá lett a fenti határozat megszövegezésében. A határozat 2. paragrafusa a következőkben sorolja fel a kommunista totalitáriánus rendszerek bűneit :

"Egyéni és kollektív gyilkosságok és kivégzések, a koncentrációs táborokban való elpusztulás, éhenhalás, elhurcolások, tortúrák, a rabszolgaságban tartottak kényszermunkája és a tömeges fizikai terror más formái, az etnikai és vallásos alapon való üldözések, a lelkiismeret, a gondolkodás és az önkifejezés, valamint a sajtó szabadságának megsértése és a politikai pluralizmus teljes hiánya;" megokolásukra a 3. pont arra utal, hogy

"E bűntényeket az osztályharc elméletének és a proletariátus diktatúrájának nevében követték el."

Ugyanakkor a legmeglepőbb módon azok számára, akik csak valamennyire is ismerik a 20. század történelmét, a Tanács a 4. pontban minden előzetes megfontolás nélkül kijelenti, hogy

"A kommunista rendszer által elkövetett bűntények ellenére, egyes európai kommunista pártok tevékenysége hozzájárult a demokrácia megvalósításához."

Mit mutat ez az álláspont, ha nem az európai államok képviselőinek teljes szkizofréniáját, mely, tagadhatatlanul, az európai népesség lelkiállapotát is tükrözi ? Lehet-e ezt az élet minden területén megnyilvánuló, a baloldalt és a jobboldalt szakadékszerűen elválasztó szkizofrénikus hisztériát az emberi jogok vetületébe átültetni, s kontinensünk legmagasabb emberi jogi tekintélyének, az Európai Tanácsnak hivatalos álláspontjává tenni ? Ezek után komolyan lehet-e venni ennek az intézménynek a munkáját, mely egy ilyen fontos kérdésben nem tud a bulvárujságok és a vulgáris politikai viták színvonalán felülemelkedni ?

Ez az egész történet annál inkább meglepő, mert a vitában résztvevők nagy része – majdnem mind a közép-keleteurópai országokból³ – nemcsak a Politikai Kérdésekkel Foglalkozó Bizottság által helybenhagyott határozattervezet elfogadása mellett érvelt, hanem az érzelmi érveken kívül sok racionális megfontolást is felvetett a vitatott témával kapcsolatban. Így, például, az Európai Demokrata Pártok csoportjának szóvivőjeként felszólaló cseh képviselő, Benes, jól jellemezte a 20. század második felében kialakult helyzetet, amikor kijelentette, hogy "a második világháború után vitathatatlan volt, hogy ki nyert és ki veszett. A hideg háború után viszont, az 1990-es évek elején, ez a kérdés nem volt tisztázott."

Magyar képviselők közül a határozati javaslat vitájában Németh Zsolt az Európai Néppártok Csoportjának nevében szólalt fel. Nemcsak a kommunizmus megszámlálhatatlan áldozatát bizonyító irodalomra hivatkozott, hanem idézte az 1956-os forradalom és szabadságharc legfiatalabb mártírjának, Mansfeld Péternek a kivégzését is. "Ma a Mansfeld Péterek milliói áldozatának elismeréséről vitázunk," tette hozzá, amikor a határozati javaslatban szereplő, a kommunista bűntényeket elítélő nemzeti bizottságok és az áldozatokról megemlékező múzeumok és ünnepnapok elfogadásának érdekében érvelt, mint egy erkölcsi jóvátételről. De még ő is a 'boszorkányüldözések' elkerülése mellett tört lándzsát, amint ezt, Németh szavai szerint, "a Kelet- és Középeurópában uralmon lévő rendszerek a legutolsó 15 év folyamán el tudtak kerülni."

Hasonló módon Eörsi Mátyás (SZDSZ) is az európai baloldal felfogása ellen érvelt, bár elismerte ugyan Sztálin érdemeit Európa felszabadításában, hiszen saját apja is kommunista volt, de ugyanakkor emlékeztetett a Hitler-Sztálin szövetségre is. Eörsi végül is a kommunista rendszerek bűntényeinek elítélése mellett foglalt állást, de nem akarta ugyanakkor a kommunista ideológiai 'híveit' szintén elítélni. A vita végén azonban kijelentette, hogy ha a Tanács plenáris ülése nem ítéli el a múlt században elkövetett rémtetteket, akkor nincs semmi értelme a straszburgi intézmény keretében együtt dolgozni azokkal, akik visszautasítják ezt a történelmi állásfoglalást.

² A de Puig-tól idézett szöveg beszédének angol összefoglalójából származik, mert az Európai Tanács Internetes portálja csak az angol nyelven elmondott beszédeket közli eredetiben.

³ Szinte hihetetlen, hogy a Tanács vitájában a nyugateurópai államok képviselői alig vettek részt, kivéve a Bizottság svéd rapportörjét, a szocialista frakció spanyol szóvivőjét és az Európai Egyesült Baloldali Blokk szintén svéd képviselőjét.

A többi kelet-középeurópai állam képviselőinek felszólalásai közül csak egy párra utalok még avval a szándékkal, hogy megmutassam nagy többségüknek anti-kommunista meggyőződését, s a határozati javaslat általuk való támogatását. Így az esztóniai Saks asszonyét, aki beismerte, hogy a változás előtti időkben a kommunista párt tagja volt (szülei nagy szomorúságára), s erre a magatartására ma már nem büszke; vagy a Bulgáriából jövő Ivanov képviselő szavait, aki egyenesen megmondotta, hogy [a kommunista rendszerek által] elkövetett bűnöket egy ideológia igazolta és tette lehetővé, de ezt a tényt sok mai baloldali párt még nem tudja elismerni, sőt elítélni. Evvel kapcsolatban a bulgár Mihajlova asszony megjegyzése nagy fontossággal bír, mert ki merete mondani, hogy az Európai Tanácsban folyó vita azt is meg fogja mutatni, vajon az újdonsült közép-keleteurópai szocialista pártok le tudnak-e számolni múltjukkal, hiszen a nácizmussal szembeni francia és spanyol ellenállások (melyekre oly sokan hivatkoztak a vita folyamán) semmiképpen nem igazolhatják és tehetik jóvá a totalitáriánus kommunista rendszerek bűneit.

Bosznia és Hercegovina képviselőjének, Lozancicnak hozzászólása a témához volt talán a legfontosabb, amikor leszögezte, hogy *"a szelektív igazságosság és a velejáró igazságtalanság érzése a legveszélyesebbek egy demokrácia számára, főleg az u.n. átmeneti korszakban élő társadalmakban, mert lelassíthatja a demokratikus fejlődést."*

Végül az orosz Kosachev érvelésére kell felhívni a figyelmet, aki nevetségesnek találta a názi és kommunista totalitáriánus rendszerek összehasonlítását, mert, szavai szerint, "a különbséget egy a jog uralmára alapozott rendszer [értsd : a kommunizmus] és egy másik, mely a jog uralmát nem tisztelte [értsd : a nácizmus], nem lehet figyelmen kívül hagyni." Persze arra Kosachev nem gondolt, hogy hogyan követhet el egy a jog uralmát tisztelő diktatúra olyan bűntényeket, mint a kommunista totalitáriánizmus ? Erre a francia Legendre felelt, feltéve a kérdést : "Hogyan lenne lehetséges, hogy az [Európai Tanács] plenáris ülése ne ítélje el a kommunisták bűneit, mikor már elítélte a fasiszta és náci rendszereket azok bűneiért ?" Erre a kérdésre, és talán Eörsi Mátvás radikális konklúziójára is, felelt Szabó Zoltán, a Magyar Szocialista Párt képviselője, aki kijelentette, hogy : "Bűnöket el lehet követni valami jó és nemes nevében is, s ez utóbbi tulajdonságok elfedik a bűnöket [értsd : a kommunista diktatúra esetében]. A nácizmus nem egy hasonló jelenség, s ezért nevében nem lehet bűnöket elkövetni. A nácizmus maga a bűn."

A vita tárgyát képező határozati javaslatot (10765. számú dokumentum) az Európai Tanács plenáris ülése elvetette, mert a házszabályok által megkövetelt két-harmados többség nem szavazta meg, -- a nyugateurópai képviselők szavazatai híján.

A szkizofrénikus európai tudatot tehát a politikai pluralizmus teljes elvetése, a bal- és jobboldal közötti vergődés jellemzi, mert az utóbbi negyven év folyamán a baloldaliság lett az egyetlen elfogadható politikai irányzat, s elég egy mozgalomra a jobboldaliság bélyegét ütni, hogy a teljesen szalonképtelenné váljon. A politikai szférának e teljes egyoldalúsága egy diktatórikus uralmat jelent, hiszen a mások felfogását meg sem hallgatják, s egymás megértése helyett a másik politikailag nem korrekt gondolatainak elhallgatása kötelező.

Az európai kultúrkörben uralkodóvá lett szkizofrénikus magatartás következményeként a politikai pluralizmus teljes elvetése azt is megköveteli, hogy csak a jobboldali totalitáriánizmust lehessen elítélni – a faszizmust és a náci rendszert – de baloldali totalitáriánizmusról nem szabad beszélni, sőt a baloldali totalitáriánizmust a demokratikus politika egyik változatának kell tekinteni. Erre az Európai Tanácsban ez évi január végén lezajlott események adják a legjobb bizonyítékot.

Az európai szkizofrénia az európai ember valóságos tragédiájának méreteit ölti fel, amikor történelmileg ennek a különbségtévésnek – baloldal vagy jobboldal -- már semmi reális alapja nincs, mert az utolsó félévszázadban bekövetkezett társadalmi, gazdasági és technológiai változások az ilyen különbségtévéseket értelműktől megfosztották. A környezetvédő politikai baloldali vagy jobboldali-e ? A baloldali, bármilyen címke alatt működő pártok gazdaságpolitikája még baloldalinak ítéhető-e meg, vagy a piac kapitalizmus követőjének ? A jobboldal által felvázolt s minden ténynek ellentmondó társadalompolitikai perspektívájának pedig van-e még valami köze a klasszikus liberális vagy konzervatív felfogásokhoz ? A baloldali vagy jobboldali nemzetközi politika nem vezeti-e az emberiséget egy a civilizációk között kitörő konfliktusba – pontosan a szkizofrénikus vakság miatt, mely nem tudja helyesen felmérni a világszínházban résztvevő erőket és azok lehetőségeit ?

Az európai ember és kultúra tragédiája elkerülhetetlen következményekkel fog járni, ha az Európai Tanács vitájában megnyilvánuló szűklátókörűséget és tudathasadásos magatartást egy új nemzedék racionalitása és realizmusa nem fogja hamarosan felváltani.